

ПІДВИЩЕННЯ СПРОМОЖНОСТІ ДЕРЖАВИ У РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОМИСЛОВОЇ ПОЛІТИКИ

ENHANCING THE STATE CAPABILITY IN INDUSTRIAL POLICY IMPLEMENTATION

УДК 338.58:65.014

DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.47-17>

Ципліцька О.О.

к.е.н., доцент, с.н.с. відділу
промислової політики
ДУ «Інститут економіки
та прогнозування
Національної академії наук України»

Tsyplitska Olena

State Organization
«Institute for Economics
and Forecasting of
National Academy
of Sciences of Ukraine»

У статті виявлено проблеми забезпечення державної спроможності в імплементації промислової політики в Україні, серед яких головними виступають неефективність регулюючих органів у досягненні поставлених цілей за відносно високих бюджетних видатків на їх функціонування, безрезультатність реформ тощо. Їх наслідками визначено скорочення частки переробної промисловості у ВВП, зниження конкурентоспроможності національної економіки на ринках товарів із високою доданою вартістю. Досвід Північної Македонії та Португалії, в яких були реалізовані проекти щодо підвищення інституційної спроможності державних органів у реалізації промислових реформ та використано нові підходи до формування промислової політики та до вирішення інституціональних протиріч, дав змогу сформулювати такі рекомендації для України, як необхідність узгодження законодавства, стратегічна співпраця між державою та бізнесом, забезпечення компетентності державної бюрократії тощо.

Ключові слова: інституційна спроможність, промислова політика, ефективність держави, промисловий розвиток, державно-приватне партнерство.

В статье выявлены проблемы обеспечения государственной состоятельности

в имплементации промышленной политики в Украине, среди которых главными выступают неэффективность регулирующих органов в достижении поставленных целей при относительно высоких бюджетных расходах на их функционирование, безрезультатность реформ и т. д. Их последствиями определены сокращение доли перерабатывающей промышленности в ВВП, снижение конкурентоспособности национальной экономики на рынках товаров с высокой добавленной стоимостью. Опыт Северной Македонии и Португалии, в которых были реализованы проекты по повышению институциональной состоятельности государственных органов в реализации промышленных реформ и использованы новые подходы к формированию промышленной политики и решению институциональных противоречий, позволил сформулировать такие рекомендации для Украины, как необходимость согласования законодательства, стратегическое сотрудничество между государством и бизнесом, обеспечение компетентности государственной бюрократии и др.

Ключевые слова: институциональная состоятельность, промышленная политика, эффективность государства, промышленное развитие, государственно-частное партнерство.

The article deals with the problems of state capability to implement industrial policy in Ukraine. They predominantly include lack of performance of government objectives, reforms futility, high specific weight of budget expenditures on authorities regulating industrial sector and their malfunctioning. It was defined that the concept of state capability is multifaceted and stipulates a set of public functions to be effectively performed by a state. The results of the state capability can be indirectly estimated through the analysis of World Governance indicators which showed that Ukraine was in the low governance efficiency trap – each of six indicators did not exceed the 51-points level for 23 years. There are several consequences of low public capability, in particular, poor state of Ukrainian manufacturing which share in GDP has been decreasing since 2002, and therefore – lack of national economy's competitiveness on the international markets of high value added products. The European experience of North Macedonia and Portugal provides the basis for the development of directions of institutional capability of the state improvement. In North Macedonia, the EU project to improve the institutional integrity of public authorities in the implementation of industrial reforms has been implemented and has contributed to the improvement of industrial development indicators. In Portugal, new approaches to industrial policy and substantiated solution of institutional contradictions, in particular, with regard to the balance of interests of policy beneficiaries, the state and other stakeholders have been implemented and positively affected the industrial development. These and some other evidence from the European countries have ensured that a simple replication of the European institutional framework of industrial policy implementation would not succeed in Ukraine and should be rationale and adjusted to Ukraine's features of governance framework. Based on the experience, authors developed substantiated recommendations to improve the institutional capability of the state as harmonization of legislation, strategic cooperation between a state and a business, ensuring the competence of the state bureaucracy, leveling out conflicts of distribution, and development of professional education.

Key words: institutional capacity, industrial policy, state effectiveness, industrial development, public-private partnership.

Постановка проблеми. Своєчасне реагування держави на глобальні виклики сьогодні виступає одним із головних критеріїв успішності державної політики. Європейський Союз, опинившись у складних конкурентних умовах на глобальному ринку промислових товарів наприкінці першої декади XXI ст., прийняв стратегію «Європа – 2020», одним із пріоритетів якої визначив «Промислову політику ери глобалізації», а у вересні 2017 р. стратегія економічного розвитку ЄС «Інвестиції в розумну, інноваційну та стійку промисловість» повністю зосередилася на індустріальному розвитку та новітніх інструментах його забезпечення – цифровізації, економіці замкнутого циклу,

«зелених» технологіях, скороченні споживання вуглеводнів, кібербезпеці тощо.

Натомість в Україні, незважаючи на розрив господарських зв'язків із країнами колишнього СРСР, тривалу стагнацію та нестійке економічне зростання, промисловість, окрім добувної галузі та металургії, все ще залишається поза увагою політиків. Повільне просування реформ у промисловому секторі, незважаючи на необхідність виконання вимог Угоди про асоціацію України з ЄС, відкладання нагальних заходів на кшталт прийняття Стратегії розвитку промислового комплексу України, розробленої ще у 2018 р., реалізації Цифрового порядку денного та Стратегії

Industry4Ukraine свідчать про низьку спроможність держави, що зумовлюється низкою інституційних, соціально-економічних, політичних та інших чинників. Тож розбудова інституційної спроможності держави є одним з актуальних завдань, щодо вирішення якого існує запит суспільства та висунуті вимоги міжнародних організацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питанням розбудови спроможності держави, зокрема її інституційного складника, присвячено роботи таких вітчизняних та зарубіжних учених, як В. Геєць, Є. Ленчук, Р. Мамеде, Є. Мелешкіна, Б. Мур, Дж. Стігліц, Б. Рокман, Р. Уївер, П. Фейо, Ч. Тіллі та ін. Поняття державної спроможності походить зі сфери політології та політичної соціології, але внаслідок розвитку інституціонального напрямку поступово проникає і в економіку, верифікуючи існуючі причинно-наслідкові зв'язки між економічними та неекономічними явищами та процесами.

Постановка завдання. Метою дослідження є виявлення основних тенденцій у формуванні державної спроможності в імплементації промислової політики та розроблення на основі європейського досвіду рекомендацій щодо її розбудови в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Спроможність держави стала об'єктом вивчення у другій половині ХХ ст. у соціології та економічній історії. Одним із перших поняття визначив Ч. Тіллі в роботі «Формування національних держави у Західній Європі» (1975 р.) [1], а уточнене визначення поняття «спроможність держави» дав у дослідженні «Демократія» (2007 р.) [2]. На його думку, спроможна держава має консолідовану власну територію, відокремлені від інших сфер діяльності державні інституції, автономний стан та його визнання іншими державами, здійснює централізацію та координацію політичних інститутів.

Державна спроможність у термінах Кьєра, Хансена та Томсена [3] являє собою здатність держави вибирати й ефективно реалізовувати власні рішення, у тому числі ті, що стосуються економічної, соціальної, внутрішньої та зовнішньої політики. Автори твору «Чи мають значення інституції? Державна спроможність в Сполучених Штатах та за кордоном» [4] визначають десять основних напрямів функціоналу держави: 1) встановлення та підтримка пріоритетів; 2) націлювання ресурсів; 3) інновації; 4) координація конфліктуючих цілей; 5) оподаткування; 6) представлення багатосторонніх інтересів; 7) забезпечення ефективно імплементації; 8) забезпечення стабільності політики; 9) прийняття та підтримка міжнародних зобов'язань; 10) подолання політичного розколу. Тож, на їхню думку, під спроможністю держави розуміється повноцінна реалізація цих функцій.

Спроможність держави пов'язана із поняттям економічної безпеки. На думку В. Геєця [5], остання являє собою спроможність національної

економіки забезпечити свій вільний незалежний розвиток й утримати стабільність громадянського суспільства та його інститутів, а також достатній оборонний потенціал країни за всіляких несприятливих умов і варіантів розвитку подій.

Мелешкіна [6] зазначає, що спроможність держави – це багатоаспектне явище, яке складно охарактеризувати за допомогою одновимірних шкал. Для характеристики спроможності пропонується використовувати низку показників, які всебічно розкривають якість виконання державних функцій. Одним із таких підходів є використання показників індикаторів урядування, вимірюваних Світовим банком. Аналіз їх динаміки для України подано на рис. 1.

На рис. 1 можна простежити чотири етапи зміни значень показників інституціонального характеру. Перший (1996–2004 рр.) – етап конвергенції індикаторів, коли в країні поліпшувалися контроль корупції, верховенство закону, ефективність уряду, водночас погіршувалися політична стабільність, гласність та підзвітність державних органів і якість законодавства. Другий (2005–2009 рр.) – етап зростання більшості показників, окрім контролю корупції та ефективності уряду. Третій етап (2010–2013 рр.) – етап скорочення майже всіх показників, крім ефективності уряду та верховенства закону. Четвертий етап (2014–2018 рр.) – етап дивергенції всіх показників, окрім якості законодавства та гласності й підзвітності державних органів. Таким чином, Україна потрапила у своєрідну пастку низької ефективності урядування, коли протягом 23 років фактично жоден з урядів не зміг досягти зростання значень хоча б одного показника понад 51 бал.

Для порівняння розглянемо країни ЄС, в яких, відповідно до даних Світового банку [7], індикатор гласності та підзвітності державних органів у 2018 р. становить від 58 (Угорщина) до 100 (Швеція); політичної стабільності – від 41 (Греція) до 96 (Люксембург); ефективності уряду – від 46 (Румунія) до 97 (Нідерланди); якості законодавства – від 63 (Греція) до 99 (Нідерланди); верховенства закону – від 52 (Болгарія) до 100 (Фінляндія) та контролю корупції – від 50 (Латвія) до 99 (Данія, Фінляндія). Що стосується сусідів України – колишніх радянських республік Білорусі, Молдови та Російської Федерації, – то вони також мають низькі значення показників, що не перевищують позначку у 54 бали.

Який механізм дасть змогу створити (або трансформувати) потрібні інституції та які функції слід їм призначити для підвищення ефективності урядування, а отже, до збільшення державної інституційної спроможності, – відповісти на ці питання досить складно. Найчастіше оптимізація здійснюється методом спроб і помилок, через використання іноземного позитивного і негативного досвіду та власних розробок. Як зазначив Ха-Джу Чанг, «на найзагальнішому рівні ми можемо сказати, що

Рис. 1. Динаміка показників якості врядування в Україні, 1996–2018 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [7]

існують певні функції, які інституції повинні виконувати для забезпечення економічного розвитку, та існують певні типи інституцій, які можуть виконувати ці функції якнайкраще. Однак складність полягає у тому, що ми не можемо скласти узгоджений перелік таких «суттєвих» функцій, ні визначити, якими конкретно типами інституцій вони мають виконуватися» [8].

Реалізація промислової політики є однією з тих сфер діяльності держави, в якій останнім часом констатується низька державна спроможність [9]. Якщо визначити ефективність урядування в промисловому комплексі через обсяг державних інвестицій у промисловість на 1 грн витрат на утримання відповідних органів виконавчої влади (рис. 2), то ситуація у 2002–2018 рр. характеризується переважно спадним трендом: із року в рік утримання урядових установ, що регулюють промисловий розвиток, обходиться все дорожче. Так само спостерігається й скорочення частки переробної промисловості у ВВП України. Тож розширення органів, що здійснюють регулювання промислового розвитку, не є доцільним. Натомість пропонується зосередитися на забезпеченні спроможності існуючих інституцій на центральному та місцевому рівнях, підвищенні якості їхньої діяльності та усуненні неузгодженостей між суміжними стратегіями і заходами державних політик.

Отже, органи державної влади, що здійснюють регулювання промислового розвитку, характеризуються недостатньою інституційною спроможністю

в Україні – це неякісне управління, неефективні механізми врегулювання спорів, система моніторингу та оцінки і захисні заходи. Проблема підвищення інституційної спроможності найчастіше є завданням несекторальних стратегій та програм і виникає у зв'язку з необхідністю виконання нових функцій державними установами та організаціями.

Велике значення мають інститути, що безпосередньо відповідають за ініціацію, розроблення, відбір та реалізацію великих проєктів та програм. До них відносяться системи наукових досліджень, національна інноваційна система та система стратегічного планування [12]. Часто інституційна спроможність пов'язується з визначенням системи національних та регіональних цілей та пріоритетів, плануванням, моніторингом та оцінкою ефективності впроваджуваних політик, забезпеченням стійкості результатів та зниженням ризиків під час реалізації планових заходів, взаємодією між органами влади, бізнесом та міжнародними організаціями, оптимізацією структури, функцій та принципів діяльності державних органів, удосконаленням механізму виконання правових актів.

Позитивним у цьому сенсі є досвід таких європейських країн, як Північна Македонія та Португалія.

У 2010 р. уряд Північної Македонії започаткував проєкт за підтримки Євросоюзу «Розбудова спроможності інституцій, залучених до впровадження промислової політики» [13] для забезпечення сталого зростання, зростання конкурентоспроможності приватного сектору та забезпечення

Рис. 2. Динаміка державних видатків на утримання виконавчих органів влади, що здійснюють регулювання промислового розвитку, грн на 1 грн державних інвестицій у промисловість, та частки переробної промисловості у ВВП України, %, 2002–2018 рр.

Джерело: розраховано та побудовано автором на основі [10; 11]

сприятливого інвестиційного середовища та зайнятості, заснованих на знаннях та інноваційному розвитку. Проектом передбачалося посилення спроможності Міністерства економіки імплементувати та здійснювати моніторинг за проактивною промисловою політикою, що сприятиме створенню та виконанню ефективних програмних та дієвих ініціатив у підтримку зростання та конкурентоспроможності промисловості. Потреба в трансформації системи державного регулювання промисловості була викликана незадовільною структурою економіки, залежністю промислових виробників від імпорتنих енергоносіїв, від'ємним сальдо торговельного балансу. Проект передбачав розбудову інституцій і розроблення й упровадження програм та заходів у чотирьох пріоритетних сферах (інновації, екологічні ініціативи, прискорення та інтернаціоналізація партнерства з бізнесом, сприяння консультаціям із бізнес-спільнотою).

Позитивні наслідки розбудови інституційної спроможності у Північній Македонії відбилися на макроекономічних показниках уже в 2011 р. За даними UNIDO [14], зріс індекс промислової конкурентоздатності з 0,02 до 0,03, що перемістило країну в рейтингу з 89-го місця на 84-е, а станом на 2016 р. вона знаходилася на 78-му місці. Додана вартість переробної промисловості

на одну особу збільшилася з 448,19 дол. США до 502,17 дол. США у 2011 р. та 685,98 у 2016 р., а її експорт на одну особу зріс відповідно з 1445,04 дол. США до 1952,29 у 2011 р. та 2128,51 дол. США у 2016 р. Частка середньо- та високотехнологічного експорту в експорті переробної промисловості збільшилася з 31% до 60% за 2010–2016 рр. Частка доданої вартості переробної промисловості у ВВП зросла з 10% до 13% за той самий період. Індекс якості експорту підвищився на 0,14 і досяг значення 0,79 у 2016 р. Індекс інтенсивності індустріалізації збільшився з 0,25 до 0,33.

Заходи з формування сприятливого інституційного середовища та інституційної спроможності в Португалії стали актуальними у зв'язку з кризою 2008 р., з якої країна повноцінно не могла вийти декілька років поспіль. Португальська промисловість є переважно низькотехнологічною, створює низьку додану вартість та продукцію, яка не має значного попиту на зовнішніх ринках. Найбільш продуктивними секторами виступають трудомісткі види діяльності, але вони не мають значного торговельного потенціалу у зв'язку з високою міжнародною конкуренцією. Крім того, інтеграція до СОТ та ЄС мала наслідком появу низки обмежень у реалізації державної політики, яких не

існувало в той час, коли розвивалися найбагатші країни світу. Тому її метою стали трансформація структури економіки та перегляд виробничої спеціалізації. Для цього уряд досить успішно використав низку інструментів, до яких відносяться:

1. Податкові пільги для інвестицій договірного характеру, які становлять особливий інтерес для національної економіки. Серед галузей, яким надавалися пільги, переважали низько- та середньотехнологічні сектори економіки: целюлозно-паперова, хімічна, металургійна та харчова промисловість, але також вони були спрямовані на перспективні сектори промисловості: фармацевтичну, електронну та автомобільну.

2. Податкові пільги для досліджень і розробок приватного сектору.

3. Прямі інвестиційна підтримка бізнесу, основою якої є Політика єдності ЄС. Національна рамкова програма стратегічної орієнтації (NSRF) стала базою для формування цілеспрямованого підходу до стимулювання інноваційної діяльності в усіх секторах економіки, але з акцентом на найбільш пріоритетні для структурної перебудови сфери діяльності.

4. «Мобі.Е» – програма розвитку мережі електрозарядних станцій, яка передбачає складну систему розподілу прав власності та доходів від проєкту серед постачальників електроенергії та власників станцій.

Після економічної кризи 2008–2009 рр., за даними UNIDO [14], показники промислового розвитку вдалося відновити вже у 2016 р. Країна опинилася на 35-й позиції за рівнем промислового розвитку. Індекс інтенсивності індустріалізації підвищився з 0,30 у 2009 р. до 0,33 у 2016 р. на тлі фактично незмінних показників обсягів виробництва, але за зростання частки експорту переробної промисловості в загальному експорті.

Досвід Португалії демонструє значну відмінність в інституційних формах взаємодії держави з приватним сектором, по-перше, з погляду міри охоплення бенефіціарів державної підтримки, що пов'язано з більш-менш періодичним характером такої підтримки; по-друге, стосовно рівня концентрації відповідних навичок у державних установах, відповідальних за розроблення, реалізацію та моніторинг політики. Високий рівень концентрації навичок дає змогу охопити значну кількість бенефіціарів, використовуючи такий інструмент, як податкові пільги на дослідження й розробки; незначну – під час запровадження секторальних програм. Наявність великої кількості бенефіціарів спонукає більш ретельно вивчати ефективність, дієвість та законність промислової політики. Компанії-бенефіціари, як правило, піддають сумніву процедури розподілу державної підтримки, а компанії, яким відмовлено у підтримці, схильні піддавати сумніву критерії відбору та механізми прийняття рішень.

Тому урядові інституції часто піддаються громадському тиску, реагують на нього зміною цілей політики та інституційних механізмів, пов'язаних з її реалізацією. Втім, чим довше та частіше реалізується програма, тим кращих результатів вона досягає, оскільки повторення процедур сприяє оптимізації та укріпленню критеріїв та механізмів оцінки й відбору проєктів.

Тому для уникнення тиску на державу з метою перегляду та запобігання набуттю промисловою політикою популістських рис можна використати таку схему прийняття інституціональних рішень для зниження ризиків витіснення державних інтересів приватними (рис. 3).

Певно, що європейський досвід має знайти своє відображення у промисловій політиці України, яка активно інтегрується до Європейського Союзу. Втім, уроки попередніх спроб необґрунтованого трансферу інструментів та заходів промислової політики в українську економіку теж слід урахувати. Копіювання досвіду Польщі у цілому не мало однозначно позитивних результатів. Зокрема, це стосується створення спеціальних економічних зон (далі – СЕЗ), які у Польщі сприяли залученню інвестицій в обсязі понад 20 млрд. євро, а в Україні асоціювалися зі зловживанням пільгами, незаконними обладнаннями із землею, низькою захищеністю іноземного інвестора від рейдерства тощо.

Багато ініціатив зі сприяння промислового розвитку, зокрема створення індустріальних парків у Словацькій Республіці, надходили від муніципалітетів. В Україні підвищення спроможності місцевих органів влади та самоврядування пов'язаний із реформою децентралізації, яку поки не завершено. Невирішеним залишається питання наповнення місцевих бюджетів в обсязі, достатньому не лише для життєзабезпечення об'єднаних територіальних громад, а й для реалізації інвестиційних проєктів, тому очікувати на стрімкий розвиток регіонів України в короткостроковому періоді не доводиться. Реформа децентралізації може дати позитивні результати для промислового розвитку за узгодження законодавства, реалізації програм підвищення кваліфікації персоналу місцевих органів влади та самоврядування, просвітницької діяльності серед місцевих громад.

Отже, зарубіжний та вітчизняний досвід дає уявлення про ті характеристики, якими має володіти дієва інституційна основа розроблення та успішної реалізації промислової політики:

1. Узгодженість. Послідовне встановлення пріоритетів промислової політики запобігатиме розсіюванню фінансових та адміністративних ресурсів, спрямованих на виконання програм та заходів. Мають бути чітко визначені відповідальність кожної інституції, її функціональне наповнення та сфера повноважень для забезпечення адекватного контролю над реалізацією промислової політики.

Обсяг охоплення приватних бенефіціарів

Ступінь розсіювання релевантних навичок в інституціях державного управління	Високий	Низький
	Високий	Загальне пояснення пріоритетів державної політики. Залучення державних установ, що мають відношення до процесів розроблення, впровадження, моніторингу та оцінки, з різними політичними повноваженнями. Оприлюднення списків бенефіціарів, обсягів фінансування та використаних критеріїв для відбору.
Низький	Детальне роз'яснення пріоритетів промислової політики. Оприлюднення списків бенефіціарів, обсягів фінансування та використаних критеріїв для відбору разом із ходом прийняття рішень. Релевантна оцінка процесів, що відбуваються поза впровадженням політики.	Встановлення цілей та обставин для припинення державної підтримки. Потребує механізмів контролю з боку незалежних від виконавчої влади інституцій (парламентський та громадський аудит) та незалежного оцінювання реалізації політики.

Рис. 3. Інституційні рішення для зниження ризиків витіснення державних інтересів приватними

Джерело: складено за [15]

2. Стратегічна співпраця між державою, бізнесом та дослідницькими установами. Такий діалог може бути ефективно налагоджений в умовах існування взаємної довіри, традицій такої співпраці, інституцій, які можуть цьому сприяти: торгово-промислових палат, бізнес-асоціацій, відповідних підрозділів в урядових установах. У результаті така співпраця має призвести до комплементарної взаємодії: там, де можливості держави слабкі, має посилюватися роль бізнесу, і навпаки.

3. Компетентність державної бюрократії. Розроблення та реалізація ефективної промислової політики значною мірою залежать від сильної та компетентної державної бюрократії, яка має пов'язуватися з бізнес-спільнотою і розуміти її потреби. Водночас вона має зберігати відносну автономію для дотримання цілей промислової політики, встановлених державою, та для запобігання служінню інтересам лише окремих галузей. Саме ця риса стала визначальною в успіху реформ країн Східної Азії [15].

4. Нівелювання розподільчих конфліктів. Секторальна підтримка підприємств як інструмент промислової політики тягне за собою отримання ними надвисокої ренти і порушує дію конкурентного механізму. Управління такою рентою є центральним елементом ефективної промислової політики.

5. Розвиток професійної освіти. Недостатня або невідповідна кваліфікація робітників є серйозною перешкодою для зростання промислового

бізнесу. Якою б не була ефективною промисловою політикою, за відсутності висококваліфікованих кадрів вона буде мати обмежений ефект.

Висновки з проведеного дослідження. Інституційна спроможність держави виступає сьогодні ключовою детермінантою успішності реформ у сфері промисловості. Імплементация промислової політики для досягнення високих темпів зростання промисловості України, підвищення її конкурентоспроможності має здійснюватися з усвідомленням державними інституціями цілей, механізмів реалізації такої політики та її очікуваних результатів.

В Україні реалізація державних функцій із розвитку промислового сектору поки що неефективна: цілі та завдання, які ставляться урядами, повною мірою не досягаються й не вирішуються, а іноді відкладаються на невизначений строк чи взагалі скасовуються. Тож досвід таких європейських країн, як Північна Македонія та Португалія, які свого часу зіткнулися з тими ж проблемами, демонструє, що системні та цілеспрямовані дії на підвищення інституційної спроможності уряду реалізовувати промислові реформи дають змогу поліпшити показники діяльності національної економіки, зокрема сектору переробної промисловості. Особливо це стосується вибору інструментів промислової політики, узгодження законодавства так, щоб дотримуватися балансу інтересів усіх зацікавлених сторін економічних реформ, та інституційних форм діалогу між бізнесом та державою.

Дієва інституційна основа для імплементації ефективної промислової політики має включати інститути взаємодії держави та бізнесу із залученням наукових, освітніх, громадських організацій; оптимальний організаційний дизайн урядових структур та інституцій із чітко визначеними функціями та повноваженнями, компетентними працівниками; чіткі та прозорі механізми розроблення стратегій та програм промислової політики, моніторингу та оцінювання результатів її впровадження; дієві механізми фінансової, організаційної та консультаційної підтримки бізнесу; нівелювання розподільчих конфліктів та узгодженість законодавчої бази.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Tilly C. The formation of national states in Western Europe (Studies in political development). Princeton : Princeton University, 1975. 711 p.
2. Tilly C. Democracy. New York : Cambridge University Press, 2007. 234 p.
3. Kjær M., Hansen O.H., Thomsen J.P. Conceptualizing State Capacity. *DEMSTAR Research Paper*. 2002. № 6. 31 p.
4. Weaver R.K., Rockman B.A. (eds.). Do Institutions Matter? Government Capabilities in the United States and Abroad. Washington D.C. : The Brookings Institution, 1993. 498 p.
5. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство : монографія / В.М. Геєць та ін. ; за ред. В.М. Геєця. Харків : ІНЖЕК, 2006. 240 с.
6. Мелешкина Е.Ю. Государственная состоятельность постсоветских территориальных политий. *Сравнительная политика*. 2012. № 1. С. 118–132.
7. The Worldwide Governance Indicators. The World Bank. URL: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/#home> (дата звернення 12.11.2019).
8. Chang H.-J. Institutional Change and Economic Development. United Nations University Press. 2007. 330 p.
9. Юрчак О. Консолідація експертів – як найбільша цінність і як бар'єр № 1. *Investgazeta*. 06.08.2019. URL: <https://investgazeta.ua/blogs/konsolidatsiya-ekspertiv-yak-najbilsha-tsinnist-i-yak-bar-er-1> (дата звернення: 10.10.2019).
10. Закони України «Про Державний бюджет України» на 2000–2019 рр. URL: <https://rada.gov.ua/> (дата звернення: 07.11.2019).
11. Державна служба статистики України : офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 13.11.2019).
12. Ленчук Е.Б. Формирование промышленной политики России в контексте задач новой индустриализации. *Журнал Новой экономической ассоциации*. 2018. № 3(39). С. 138–145.
13. The European Union. PF 2.1. Capacity Building to Institutions Involved in Implementation of the Industrial Policy, 2010. URL: http://eeas.europa.eu/archives/delegations/the_former_yugoslav_republic_of_macedonia/documents/eu_the_former_yugoslav_republic_of_macedonia/pf_2_1_2010.pdf (дата звернення: 25.10.2019).
14. UNIDO. CIP2019. URL: <https://stat.unido.org/database/CIP%202019> (дата звернення: 19.11.2019).
15. Mamede R.P., Feio P.A. Institutional conditions for effective and legitimate industrial policies: the case of Portugal. *Dinamia CET, WP*. 2012. № 2012/13. URL: http://home.iscte-iul.pt/~rpme/Documentos/RPM-PAF_2012_Dinamia.pdf (дата звернення: 10.10.2019).

REFERENCES:

1. Tilly C. (1975) The formation of national states in Western Europe (Studies in political development). Princeton: Princeton University.
2. Tilly C. (2007) Democracy. New York: Cambridge University Press. 234 p.
3. Kjær M., Hansen O.H., Thomsen J.P. (2002) Conceptualizing State Capacity. DEMSTAR Research Paper No. 6.
4. Weaver R.K., Rockman B.A. (eds.) (1993) Do Institutions Matter? Government Capabilities in the United States and Abroad. Washington D.C.: The Brookings Institution.
5. Heyets V. (ed.) (2006) Modeliuvannia ekonomichnoyi bezpeky: derzhava, region, pidpriemstvo: monografiia [Modeling the economic security: a state, a region, an enterprise: monograph]. Kh.: VD "INZHEK". 240 p. (in Ukrainian)
6. Meleshkina E.Yu. (2012) Gosudarstvennaya sostoyatel'nost postsovet'skikh territorialnykh polityi [State capacity of post-Soviet territorial polities]. *Sravnitel'naya politika*. no. 1, pp. 118-132.
7. The Worldwide Governance Indicators (2019) The World Bank. URL: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/#home> (accessed 12 November 2019)
8. Chang H.-J. (2007) Institutional Change and Economic Development. United Nations University Press. 330 p.
9. Yurchak O. (2019) Konsolidatsiya ekspertiv – yak naybilsha tsinnist i yak barier №1 [Experts' consolidation – as a greatest value and a barrier No 1]. *Investgazeta*. Available at: <https://investgazeta.ua/blogs/konsolidatsiya-ekspertiv-yak-najbilsha-tsinnist-i-yak-bar-er-1> (accessed 10 October 2019).
10. Laws of Ukraine "On State Budget of Ukraine" for 2000-2019. Available at: <https://rada.gov.ua/> (accessed 07 November 2019).
11. State Statistics Service of Ukraine (2019) Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed 13 November 2019).
12. Lenchuk E.B. (2018) Formirovanie promyshlennoy politiki Rossii v kontekste zadach novoy industrializatsii [The formation of industrial policy of Russia in the contexts of new industrialization tasks]. *Zhurnal Novoy ekonomicheskoy assotsiatsii*. no. 3(39), pp. 138–145.
13. The European Union (2010) PF 2.1. Capacity Building to Institutions Involved in Implementation of the Industrial Policy. Available at: http://eeas.europa.eu/archives/delegations/the_former_yugoslav_republic_of_macedonia/documents/eu_the_former_yugoslav_republic_of_macedonia/pf_2_1_2010.pdf (accessed 25 October 2019).
14. UNIDO (2019) CIP2019. Available at: <https://stat.unido.org/database/CIP%202019> (accessed 19 November 2019).
15. Mamede R.P., Feio P.A. (2012) Institutional conditions for effective and legitimate industrial policies: the case of Portugal. *Dinamia CET, WP* №2012/13, 2012. Available at: http://home.iscte-iul.pt/~rpme/Documentos/RPM-PAF_2012_Dinamia.pdf (accessed 10 October 2019).